

**ДІАЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ
ФІЛОЛОГІЧНИХ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
У СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
(УКРАЇНОЗНАВЧИЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ)**

Уліщенко Андрій Борисович
канд. педагогічних наук,
доцент НПУ імені М. П. Драгоманова

Вивчення філологічних та культурологічних дисциплін у середніх навчальних закладах відіграє винятково важливу роль у соціалізації учнів, вихованні патріотизму, толерантності, тому великого значення набуває акцент на психологічній умотивованості вибору ефективних методів, навчальних прийомів, що сприятимуть адаптації школяра як особистості до умов суспільної життєдіяльності.

Робота, спрямована на досягнення української художньої культури, української літератури, сприяє формуванню у школярів умінь глибоко аналізувати сутність нових для них реалій життя. А це, власне, і є одним із найважливіших завдань формування особистості – уміння побачити світ з позицій свого національного менталітету, усвідомити принципово нові реальності, які на сьогоднішній день належним чином ще не сприймаються. Тобто йдеться про розширення світогляду, розширення обсягу розуміння дійсності, залучення принципово нового досвіду в життя. Саме філологічні та культурологічні шкільні дисципліни допомагають розв'язувати окреслену проблему, бо вони є новим своєрідним каналом світосприйняття, світовідчуття. Виходячи з такої постановки завдання, що пов'язане з розвитком особистості, пізнавальних процесів, маємо добре розуміти, яким конкретно психологічним особливостям юнацького віку відповідає розгляд певного мистецького твору, чи пов'язане вивчення тем, що стосуються різних видів українського мистецтва, з пошуком відповідей на значущі для юнаків та дівчат запитання.

Серед інших важливих факторів необхідно враховувати й особливості психології юнацького віку, і чинники, що впливають на розвиток особистості, на формування світогляду старшокласників. Увага до особистісних проблем юнацького віку, до психологічних особливостей розвитку юнаків та дівчат допомагає зацікавити і створити обґрунтовану мотиваційну базу української художньої культури, літератури. Саме за такої умови можна розраховувати на глибоке сприйняття мистецького явища старшокласниками, що, у свою чергу,

відкриє учням можливість дійти розуміння значення певного феномена, що розглядається на уроках, в історії нашої культури, яка формувалася і на рідній землі, і далеко за її межами. Зауважимо також, що вікові особливості психологічного розвитку юнацтва визначають рівень сприйняття старшокласниками літературно-мистецьких явищ, а також умови поглиблення мотивації навчальної діяльності.

Юнацькому віку властивим є прагнення знайти своє місце в житті, зрозуміти світ, осмислити себе, людські взаємини, поставити собі мету в житті, стати справжньою особистістю. Так, Г. Абрамова під особистістю розуміє індивіда, що досяг певного рівня самостійності: висувати й вирішувати життєві завдання, усвідомлювати і розвивати власні потреби, тобто «має якість, властиву індивідуальності – творче начало» [1; 180–181].

На думку І. Кона, «становлення особистості містить формування стійкого образу «я», тобто цілісного уявлення про самого себе» [9; 111]. Таким чином, воно передбачає не тільки усвідомлення власних якостей, самооцінку, але й самовизначення, і однією з найважливіших рис юнацької психіки вчений називає «прагнення самовираження, передумовою якого є усвідомлення власної неповторності» [9; 65].

Окрім того, перед юнаком постає проблема особистісного з'ясування питання сенсу власного існування, позаяк головним для нього стає прагнення «вписатися» в життєвий процес, усвідомити, які моральні принципи в ньому є пріоритетними. З цим пов'язаний пошук свого місця в житті та осмислення життєвого простору навколо себе.

У юнацькому віці особливого значення в спонуканні до дії набуває самооцінка, рефлексія. Це пов'язано зі зростанням самосвідомості та прагненням осягнути навколишній світ, зрозуміти власні емоції, почуття, вчинки. Так, Л. Божович зосереджувала увагу на властивій підлітковому та юнацькому віку «ситуативній емоції» [4; 53], сутність якої полягає в тому, що навіть за умов існування мотивації школяр не завжди має силу волі виконати певну дію». Особливої уваги, таким чином, з боку психологів і педагогів потребує розвиток мотиваційної сфери особистості, яка впливає на усвідомлення нею власної внутрішньої позиції, осмислення сенсу життя, формування світосприйняття, самопізнання і моральної свідомості.

Слід ураховувати також, що для юнацького віку характерним є розвиток свідомості, активності, формування світогляду й уявлень про сенс життя, становлення «Я» концепції особистості, поява нових особливостей у родинних взаєминах, а також у колі своїх однолітків. Саме в цьому віці у старшокласників формується здатність до емпатії – вміння співчувати, зрозуміти іншу людину, перейнятися її горем та радіщами. Увагу старшокласників, отже, слід спрямовувати на прояви таких їхніх внутрішніх якостей, як великодушність,

співчуття, а разом з тим виховувати в них звичку піклуватися про інших людей і отримувати від цього задоволення [7]. З огляду на те, що у творах різних видів мистецтва, рекомендованих до вивчення в старших класах на уроках художньої культури, літератури, письменники порушують важливі моральні проблеми, показують своїх героїв у складних життєвих ситуаціях, розкривають їхню духовну сутність, ці особливості вікової психології старшокласників є важливим аспектом, який слід обов'язково враховувати як на уроках, так і в позаурочній діяльності. Є. Пасічник слушно зауважує, що «читає лише тоді пройметься настроєм твору, глибоко усвідомить вчинки героїв, якщо він сам може активно відгукуватись на явища навколишнього світу» [13; 51]. Під час сприйняття творів, наприклад, художньої літератури юнаки і дівчата замислюються над тим, як би вони, опинившись на місці героїв того чи іншого твору, діяли за певних обставин, як би вирішували проблему морального вибору. «Умовою вміння співчувати іншим людям є наявність у людини потреби і вміння адекватно себе оцінювати в спілкуванні з іншими людьми і розпізнавати характер психологічної реакції на себе самого з боку цих людей. Самооцінка сприяє успішному саморозвитку особистості. Адекватна самооцінка спонукає старшокласника розвивати кращі якості своєї особистості, звільнятися від недоліків» [7; 142].

Велике значення в процесі вивчення творів мистецтва має врахування двох основних сфер психічного розвитку – емоційної та мотиваційної [12; 72]. «Для характеристики першої необхідно брати до уваги особливості розвитку в учнів розумових здібностей і навичок, смислового запам'ятовування, для другої – пізнавальних потреб, самооцінки в навчальній діяльності, саморегуляції, емоційних станів, потреби в самовихованні» [12; 78].

Отже, зважаючи на те, що в центрі нашої уваги є діалогічний підхід до вивчення творів мистецтва на уроках художньої культури та літератури в старших класах, учителю необхідно враховувати такі фактори психічного розвитку юнаків та дівчат, визначені в наукових розробках учених, як: пошуки нового Я і проблеми самовираження; індивідуалізм; нерозривний зв'язок життєвої позиції та світогляду особистості; формування планів на майбутнє життя; мрійливість; прагнення самоствердитися; моральний та інтелектуальний пошук.

У методиці вивчення філологічних та культурологічних дисциплін великого значення набуває використання дослідницького методу, що передбачає постановку проблемних запитань, завдань, самостійну пошукову роботу старшокласників. Велику роль відіграє також залучення вчителем активних форм взаємодії з учнями, що налаштовують на творчу співпрацю в умовах особистісно-орієнтованого підходу до кожного старшокласника, тобто створення такої психологічної атмосфери, яка сприятиме якнайкращому

розкриттю індивідуальних здібностей, талантів. На нашу думку, ефективною є, скажімо, робота в групах, що працюють, досліджуючи поставлену вчителем проблему чи проблеми; доцільними в цьому контексті будуть і елементи рольових ігор, коли учні, намагаючись перевтілитися в роль певного персонажа твору, прагнуть глибше осягнути психологію світосприйняття героя, нюанси його характеру, зрозуміти причини поведінки в конкретних ситуаціях. Учитель має зробити все для того, щоб учні прагнули навчатися, тобто мали суттєвий мотив, інакше навчальна робота буде не активна і добровільна, а являтиме собою формальне, примусове заняття нецікавою справою, яка все частіше здаватиметься учням непотрібною [3; 201].

Діалогічний підхід до вивчення творів мистецтва в старших класах має неодмінно враховувати як особливості психічного розвитку юнаків та дівчат, так і тезу, що «розвиток діалогічності сприяє підвищенню інтелектуального рівня старшокласників» [10; 14], а також висновок О. Крутій, автора дисертаційного дослідження про формування діалогічності як засобу інтелектуального розвитку старшокласника, про сенситивність старшого шкільного віку «для розвитку діалогічності як системної психологічної якості, яка передбачає здатність індивіда враховувати чи створювати варіанти точок зору в процесі розв'язання різних проблемних ситуацій» [10; 14].

Оскільки вивчення творів мистецтва має виходити з необхідності брати до уваги різні світоглядні позиції, то великого значення набуває постановка перед старшокласниками проблемних запитань, завдань, що орієнтуватимуть на сприйняття зображуваної дійсності з урахуванням різних точок зору. Важливу роль на уроках відіграє також діалог між учнями, між учнями і вчителем, у процесі якого й формуватимуться певні світоглядні установки. «Школа із науково організованою системою плекання особистості є важливим фактором формування світоглядної культури... «зрощеної» на вивірених світоглядних установках, що виражаються в соціально-прогресивній світоглядній позиції, свою відносну завершеність світоглядна культура отримує в розвинутих соціальних почуттях юної особистості, вихованню яких ця особистість відкрита вразливою душею» [15; 14]. У зв'язку з цим на перший план виходить принцип проблемності та діалогічності на уроках. Власне, кожний урок має бути орієнтований на розвиток діалогічних якостей. «Знайомство з твором – це свого роду внутрішня розмова, рівноправний діалог двох індивідів – письменника і читача» [13; 52]. Окрім того, одним з найефективніших засобів формування у старшокласників ставлення до інших людей психологи вважають спілкування. Наприклад, Б. Ананьєв стверджує, що механізмами, завдяки яким розвиваються стосунки з іншими людьми, є праця, спілкування, гра [2; 261].

Доцільно використовувати під час вивчення творів мистецтва і полілогічні форми роботи на уроці, до яких належать дискусії, мозкові штурми тощо. Є. Ільїн наголошує на тому, що колективна (групова) форма навчальної діяльності створює кращу мотивацію, ніж індивідуальна, оскільки в учнів виникає дух змагання і бажання не бути гіршим за інших [6; 263].

Зважаючи на те, що дискусія – це активна форма роботи, то її доцільно використовувати під час вивчення творів мистецтва, адже серед дидактичних можливостей дискусій є й такі, як інтенсифікація процесу формування знань, умінь і навичок в умовах спільної праці всіх учнів класу чи в мікрогрупах; формування критичного мислення; набуття досвіду творчої діяльності та формування адекватної самооцінки в ситуаціях взаємонавчання, взаєморецензування, взаємооцінки [11; 11]. Виходячи з того, що сучасна культурно-мистецька освіта молоді потребує інноваційних підходів, які сприяли б формуванню стійкої мотивації до діалогу з явищами різних видів мистецтва, створення на уроках проблемних ситуацій, використання навчального прийому дискусії є важливим і актуальним, саме це посилюватиме зацікавленість учнів важливими питаннями, що їх порушували в своїх творах автори. Окрім того, є всі підстави сподіватися, вважає Н. Михальчук, що діалоги, розпочаті в процесі дискусії на уроках, матимуть продовження і в подальшому житті, сприятимуть молодим людям у своєму самовизначенні, «допоможуть їм включитися у Великий Діалог націй, народностей, культур, в Діалог, через який відбувається поступ людства» [11; 12].

Психолог З. Юрченко звертає увагу на специфіку та роль художньо-словесного самовираження старшокласників (усних і письмових творчих робіт, самостійної творчості) як одне з важливих питань, що ним сьогодні цікавляться вчені. Дослідниця вважає, що вчитель, дбаючи про творчий розвиток учнів, має враховувати їхні вікові психологічні інтереси, адже саме вони спонукають юнака до бажання висловити власну точку зору, що відчутно в письмових чи усних видах робіт [16; 79].

Так, свого часу ще Л. Виготський звернув увагу на те, що мистецтво «є засобом вибухового урівноваження з навколишнім середовищем у критичних точках нашої поведінки» [5; 301], а рольові ігри, що дають можливість виявити свої акторські здібності, є «своєрідною творчістю психофізіологічних станів «людини». Під час застосування на уроці методичного прийому рольової гри учні прагнуть якомога виразніше показати психологічні особливості персонажів, добирають засоби мовленнєвої виразності. Одним із найскладніших компонентів акторських здібностей є здатність до перевтілення, «входження в образ», що є художнім переживанням актором ролі на сцені через включення уяви. Уроки з елемента-

ми рольових ігор завжди викликають в учнів зацікавлення, адже «сприйняття художніх образів завжди має якийсь особистісний смисл. «Примірюючи на себе образи улюблених героїв, підліток не просто наслідує їх, але й вчиться самоаналізу» [8; 155].

Наведені нами міркування цілком узгоджуються із сучасною екзистенційно-діалогічною методичною концепцією, яка орієнтує учасників навчально-виховного процесу робити екзистенційний вибір моральних пріоритетів, власної життєвої позиції під час діалогу з учителем, з однолітками, а також уявного діалогу з автором твору, його персонажами. «Викладати екзистенційно – значить створити ситуацію екзистенційного настрою, вибору, розвитку, екзистенційної зустрічі з іншим «Я», заторгнути духовні основи індивідуального «Я» кожного учня» [14; 19].

Таким чином, діалогічний підхід до вивчення філологічних та культурологічних дисциплін у середніх навчальних закладах базується на наукових теоретичних основах, які забезпечують ефективність діяльності вчителя, спрямованої на збагачення знань школярів, розвиток їх творчих здібностей, виховання почуття національної гідності.

Список використаних джерел:

1. Абрамова Г. С. Возрастная психология: Учебник для высшей школы / Г. С. Абрамова. – М.: Академический Проект, 2001. – 704 с.
2. Ананьев Б. Г. Психология чувственного познания / Б. Г. Ананьев. – М.: изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1960. – 486 с.
3. Бадмаев Б. Ц. Психология в работе учителя: В. 2 кн. / Б. Ц. Бадмаев – М.: Гуманит. изд. центр «ВЛАДОС», 2000. – Кн. 1: Практическое пособие по теории развития, обучения и воспитания. – 240 с.
4. Божович Л. И., Избранные психологические труды: Проблемы формирования личности / Л. И. Божович. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 207с.
5. Выготский Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика, 1987. – 341 с.
6. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб: Изд-во «Питер», 2000. – 512 с.
7. Каптан Т. П. Психолого-педагогічні закономірності формування духовних потреб особистості / Т. П. Каптан // Педагогіка та психологія. Збірник наукових праць. – Х.: ХДПУ, 2001. – Вип.17.
8. Кон И. С. Психология старшеклассника / И. С. Кон. – М.: Просвещение, 1980. – 192 с.
9. Кон И. С. Психология юношеского возраста: (Проблемы формирования личности) / И. С. Кон. – М.: Просвещение, 1979. – 175 с.
10. Крутії О. М. Формування діалогічності як засобу

інтелектуального розвитку старшокласника: Автореф. дис. ... канд. психолог. наук / О. М. Крутій. – Х., 1998. – 16 с.

11. Мельничук І. В. Генеза емоційних особливостей у дітей різного віку та статі: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / І. В. Мельничук. – Х., 2003. – 17 с.

12. Особенности обучения и психического развития школьников 13–17 лет / [Е. М. Борисова, И. В. Дубровина, А. З. Зак и др.] / Под ред. И. В. Дубровиной, Б. С. Кругловой; НИИ общей и педагогической психологии Акад. Пед. Наук СССР. – М.: Педагогика, 1988. – 190 с.

13. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Є. А. Пасічник. – К.: Ленвіт, 2000. – 384 с.

14. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція / Г. Л. Токмань. – К.: Міленіум, 2002. – 320 с.

15. Цвіркун В. М. Формування світоглядних установок особи підліткового віку: Автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.04 / Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України / В. М. Цвіркун. – К., 2001. – 20 с.

16. Юрченко З. В. Художньо-словесне самовираження старшокласників як психологічний чинник становлення творчої особистості» / Педагогіка і психологія / З. В. Юрченко. – К.: Педагогічна думка, 1999. – №4.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
Інститут філософської освіти і науки
Інститут педагогіки і психології
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«АКАДЕМІЯ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
НАУКИ І ПРАКТИКИ»

ІФОН
10 РОКІВ

ГУМАНІТАРНИЙ КОРПУС

Випуск 3

*Збірник наукових статей
з актуальних проблем
філософії, культурології,
психології, педагогіки та історії*

Київ 2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

Інститут філософської освіти і науки

Інститут педагогіки та психології

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«АКАДЕМІЯ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ»

*До 10-річчя
Інституту філософської освіти і науки
НПУ імені М.П. Драгоманова*

*До 50-річчя кафедри культурології
НПУ імені М.П. Драгоманова*

ГУМАНІТАРНИЙ КОРПУС

Випуск 3

Збірник наукових статей з актуальних проблем
філософії, культурології, психології, педагогіки та історії

Київ
«Генеза» • 2014

УДК 159.9+1+37+93](063)
ББК 88я431+87я431+74я431+63я431
Г94

Гуманітарний корпус: [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії] – Випуск 3 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; ГО «Академія розвитку психологічної науки і практики» / упорядники: Кучеренко Є.В., Русаков С.С. – К. : Генеза, 2014. – 368 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту філософської освіти і науки НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 5 від 10 грудня 2014 року)

Редакційна колегія:

Артамонова Л.М. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Вітчизни Самарської державної академії культури та мистецтв (Росія).

Бойчук М.А. – доктор філософських наук, професор НПУ імені М. П. Драгоманова.

Бондар В.І. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту педагогіки і психології НПУ імені М.П.Драгоманова, завідувач кафедри психології і педагогіки НПУ імені М. П. Драгоманова, заслужений працівник освіти України.

Дробот І.І. – доктор історичних наук, професор, директор Інституту філософської освіти і науки НПУ імені М. П. Драгоманова, завідувач кафедри історії та філософії історії НПУ імені М.П.Драгоманова, заслужений діяч науки і техніки України.

Долинська Л.В. – кандидат психологічних наук, професор, заступник директора Інституту філософської освіти і науки НПУ імені М. П. Драгоманова з наукової роботи та міжнародних зв'язків, завідувач кафедри психології НПУ імені М. П. Драгоманова, заслужений працівник освіти України.

Матвієнко О.В. – доктор педагогічних наук, заступник директора Інституту педагогіки і психології НПУ імені М. П. Драгоманова з наукової роботи, професор кафедри педагогіки та методики початкового навчання НПУ імені М. П. Драгоманова.

Матюгін І.Ю. – доктор педагогічних наук, засновник «Школи ейдетики» в Москві (Росія).

Меднікова Г.С. – доктор філософських наук, професор кафедри культурології НПУ імені М. П. Драгоманова.

Митник О.Я. – доктор педагогічних наук, завідувач кафедри практичної психології НПУ імені М. П. Драгоманова.

Можейко М.О. – доктор філософських наук, професор, професор Інституту теології імені святих Мефодія та Кирила Білоруського державного університету (Білорусь).

Приходько Ю.О. – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології і педагогіки Інституту педагогіки і психології НПУ імені М. П. Драгоманова, академік Академії наук вищої школи України.

Синьов В.М. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту корекційної педагогіки і психології НПУ імені М. П. Драгоманова, президент Асоціації корекційних педагогів України.

У збірнику подано наукові статті за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Філософія і релігія в просторі сучасної культури» (7-8 листопада 2014 р.) та III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми гуманітарних наук у дослідженнях молодих науковців» (20 жовтня – 16 листопада 2014 р.)

В працях аспірантів, студентів та молодих вчених з України, Польщі, Білорусі та Росії висвітлено актуальні теоретичні та прикладні проблеми психології, філософії, культурології, історії, педагогіки, а також представлено міждисциплінарні пошуки та здобутки.

ISBN

Упорядники:

Кучеренко Є.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології і педагогіки НПУ імені М.П. Драгоманова.

Русаков С.С. – кандидат філософських наук, старший викладач кафедри культурології НПУ імені М.П. Драгоманова, заступник директора Інституту філософської освіти і науки НПУ імені М.П.Драгоманова з соціально-виховної роботи.

Друкуються за оригінальними авторськими текстами.

Редакційна колегія не несе відповідальності за авторську редакцію поданих матеріалів та не завжди поділяє думку авторів.

© Автори статей, 2014

© Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2014

© ГО «Академія розвитку психологічної науки і практики», 2014

© Видавництво, 2014

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ГУМАНІТАРНИЙ КОРПУС

Випуск 3

**Збірник наукових статей з актуальних проблем
філософії, культурології, психології, педагогіки та історії**

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Філософія і релігія в просторі сучасної культури»
(7-8 листопада 2014 р.)*

Матеріали

*III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Актуальні проблеми гуманітарних наук у дослідженнях молодих науковців»
(20 жовтня – 16 листопада 2014 р.)*

Друкується за оригінальними авторськими текстами.

Редакційна колегія не несе відповідальності
за авторську редакцію поданих матеріалів.

<i>Верстка та оригінал-макет</i>	<i>Клименко Євгенія</i>
<i>Обкладинка</i>	<i>Клименко Євгенія</i>
<i>Фото на обкладинці</i>	<i>Левіт Геннадій</i>

Формат 80x64/¹⁶

Віддруковано з оригіналів

Наклад 100 примірників

Гарнітура РТ

Ум. друк. арк. 21,39. Обл. вид. 21,51.

ЗМІСТ

ДЕРРИДА И РЕЛИГИЯ: ПРОБЛЕМА ВЕРЫ И ЗНАНИЯ В ТОПИКЕ ДЕКОНСТРУКЦИИ <i>Азарова Юлия Олеговна</i>	3
«ВІДКРИТИЙ» ТВІР У. ЕКО В КОНТЕКСТІ ЕСТЕТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ СУЧАСНОЇ МУЗИКИ <i>Балакірова Світлана Юріївна</i>	7
БИБЛИОТЕКА КАК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРЫ: КЛАССИКА-НЕКЛАССИКА- ПОСТНЕКЛАССИКА <i>Барма Олег Анатольевич</i>	10
«ВОСКРЕСІННЯ АВТОРА» ЯК АЛЬТЕРМОДЕРНА МОДЕЛЬ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА) <i>Більченко Євгенія Віталіївна</i>	15
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КУРИКУЛУМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В АВСТРІЇ <i>Биндас Олена Миколаївна</i>	19
ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНА МЕДИТАЦІЯ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ <i>Бойчук Микола Андрійович</i>	23
ЕСЕНЦІАЛІСТСЬКІ ТЛУМАЧЕННЯ ФЕМІННОСТІ У СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ <i>Буланова-Дувалко Людмила Федорівна</i>	26
ОСНОВИ ПРОГРАМУВАННЯ ЗАНЯТЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ <i>Верховська Марина Володимирівна</i>	28
ВІЗУАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОГО КІНО В ОСМИСЛЕННІ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ ПРОБЛЕМ <i>Ворожейкін Євген Петрович</i>	32
ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙ РЕЛІГІЙНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В ПОСТКОЛОНІАЛЬНИЙ ПЕРІОД <i>Гаврилюк Володимир Васильович</i>	35
КОНЦЕПЦІЯ «РУСЬКИЙ СВІТ» ЯК ВИКЛИК УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВНОСТІ <i>Галіченко Максим Володимирович</i>	37
МІФОГЕОГРАФІЯ: ФЕНТЕЗІ ДЖ.ТОЛКІНА <i>Гурова Інна Володимирівна</i>	39

ОСМИСЛЕННЯ НОВОГО ЗАПОВІТУ В ТЕОЛОГІЇ ПАУЛЯ ТІЛІХА <i>Данканіч Артем Сергійович</i>	43
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ТУРИСТИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА «СТРУСТО» В РАМКАХ ОРГАНИЗАЦИИ СЕМЕЙНОГО ТУРИЗМА <i>Делец Каролина Сергеевна</i>	45
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У ПІДЛІТКІВ <i>Деміда Соломія Михайлівна, Носок Марія Сергіївна</i>	49
ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ В СУСПІЛЬСТВІ ТОТАЛІТАРНОГО ТИПУ <i>Демура Оксана Олександрівна</i>	53
ЕСТЕТИЗАЦІЯ ЗЛА У ПОПУЛЯРНІЙ КУЛЬТУРІ <i>Адам Анджей Добжиньскі</i>	55
КОНОТОПСЬКА БИТВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ <i>Друженець Алла Вадимівна</i>	59
ПРОБЛЕМА КАТЕГОРІАЛЬНОЇ СПЕЦИФІКАЦІЇ ФЕНОМЕНІВ ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА ТЕОЛОГІЯ, ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА АНТРОПОЛОГІЯ, ФІЛОСОФІЯ КЛАСИЧНОГО ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ <i>Ємельяненко Ганна Дмитрівна</i>	62
ВІРТУАЛІЗАЦІЯ ДУМКИ У ДРЕВНЬОІНДІЙСЬКІЙ ФІЛОСОФСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ <i>Здоровенко Валентина Василівна</i>	64
МОЖЛИВОСТІ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА В ОСЯГНЕННІ ПОТЕНЦІАЛІВ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ <i>Здоровенко Віктор Васильович</i>	68
МУЗИКА ЯК КРИТЕРІЙ СТРАТИФІКАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ <i>Здоровенко Лілія Вікторівна</i>	71
РОЛЬ ГЕНДЕРА В «ШАБЛОНІФІКАЦІЇ» ВОСПРІЯТТЯ ИСКУС- СТВА КАК НОСИТЕЛЯ ФИЛОСОФСКИХ ИНТЕНЦИЙ <i>Зубатенко Валерія Сергеевна</i>	73
ЕСТЕТИЗАЦІЯ ПОПУЛЯРНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ФЕНОМЕНА ДУХОВНОСТІ <i>Ігнатова Лариса Петрівна</i>	78
ІНТЕГРАТИВНИЙ ЗВ'ЯЗОК ХРИСТІЯНСТВА ТА ФІЛОСОФІЇ В ПОСТ- КЛАСИЧНУ ЕПОХУ <i>Каменєва Тетяна Віталіївна</i>	79
ФІЛОСОФСЬКА ТРАНСКРИПЦІЯ ДЕІДЕОЛОГІЗАЦІЇ <i>Карпенко Андрій Олексійович</i>	82

ДО ПИТАННЯ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ В УКРАЇНІ <i>Карпова Людмила Олександрівна</i>	85
УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО У ПОШУКАХ ОСВІТНЬОГО ІДЕАЛУ <i>Кислий Анатолій Олександрович</i>	89
МІЖДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ШВЕЦІЇ У 60-ТІ РОКИ XVI СТОЛІТТЯ <i>Коваль Олеся Олексіївна</i>	96
ФАКТОР НЕОРЕЛІГІЙ У СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ <i>Кожушко Тетяна Валеріївна</i>	100
ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО. ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ <i>Колодко Арсен Ігорович</i>	103
КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕРНЕТ ОСОБИСТОСТІ. ВЗАЄМОДІЯ ТА ВПЛИВИ РЕАЛЬНОГО ТА ВІРТУАЛЬНОГО «Я» <i>Конончук Юрій Васильович</i>	107
CHARAKTERYSTYKA PONOWOCZESNEGO SPOŁECZEŃSTWA NA PRZYKŁADZIE NOWEJ DUCHOWOŚCI <i>Roman Kordonsky, Ewelina Marta Maczka</i>	111
ТІЛЕСНІСТЬ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРФОРМАТИВНИХ ПРАКТИКАХ <i>Корнєєва Тетяна Олександрівна</i>	122
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПОСТКОЛОНІАЛЬНОЇ КРИТИКИ У ФІЛОСОФСЬКІЙ ПРОБЛЕМАТИЦІ СУЧАСНОСТІ <i>Кузін Віталій Вікторович</i>	126
САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК ЇЇ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ <i>Курочка Катерина Володимирівна, Міщук Юлія Дмитрівна</i>	132
ІНТЕРНЕТ-ВИМІР ЯК ОДНА З МОЖЛИВОСТЕЙ САМОРОЗВИТКУ І САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ <i>Кух Людмила Петрівна</i>	135
РОЗВИТОК ПОЛТАВСЬКОГО ЄПАРХІАЛЬНОГО ЖІНОЧОГО УЧИЛИЩА (1868 – 1918) <i>Кущенко Юлія Сергіївна</i>	137
ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ СУБОСОБИСТОСТЕЙ З ПОЗИЦІЙ ПСИХОСИНТЕЗУ <i>Кучеренко Єгор Валерійович, Лук'яненко Геннадій Тимофійович</i>	141
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИТЯЧИХ СТРАХІВ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ <i>Ларін Дмитро Ігорович</i>	145

РЕЦЕПЦІЯ РЕЛІГІЙНОСТІ М. І. КОСТОМАРОВА В СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ <i>Левицька Оксана Михайлівна</i>	148
СЕКУЛЯРИЗАЦІЯ ХРИСТИЯНСЬКОГО КОНЦЕПТУ ВІРИ В ФІЛОСОФІЇ КАНТА <i>Левченко Тетяна Григорівна</i>	151
МІСТО СВЕРДЛОВСЬК. МИНУЛЕ Й СЬОГОДЕННЯ <i>Макєєва Альона Ігорівна</i>	155
ОСНОВИ ЕПІСТЕМОЛОГІЇ ПРАВОСЛАВ'Я ДОБИ ПОСТМОДЕРНУ (ЗА «АПОЛОГЕТИКОЮ» ОТЦЯ ВАСИЛЯ ЗЕНЬКОВСЬКОГО) <i>Матюшко Богдан Костянтинович</i>	159
ФІЛОСОФУВАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ ПРОЕКТ СУЧАСНОСТІ <i>Меднікова Галина Сергіївна</i>	168
КУЛЬТУРА ПОСТМОДЕРНА: ПОТЕРЯ ОБРАЗА <i>Мовчан Вера Серафимовна</i>	172
ГЕНДЕРНЫЕ РАЗЛИЧИЯ В ПЕРИОД КРИЗИСА СРЕДНЕГО ВОЗРАСТА <i>Моисейкина Анна Георгиевна</i>	176
ФЕМІНІСТИЧНА МЕТОДОЛОГІЯ ЯК ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПРОСТОРУ <i>Монахова Наталія Вікторівна</i>	180
ІНТЕРАКТИВНІСТЬ VS ІНТЕРПАСИВНІСТЬ: ПИТАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СМISЛУ <i>Муха Ольга Ярославівна</i>	184
«ОБРАЗ» ТА «ЗОБРАЖЕННЯ» У ВІЗУАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ <i>Назаренко Марія Сергіївна</i>	187
ГАРМОНІЯ ЯК ПРОЯВ ДУХОВНОСТІ ЛЮДИНИ МИСТЕЦТВА МОДЕРН <i>Оборська Світлана Валентинівна</i>	190
ВЛИЯНИЕ ВНЕШНИХ ФАКТОРОВ НА РЕШЕНИЕ «КРЕСТЬЯНСКОГО ВОПРОСА» ВО 2-й ПОЛОВИНЕ 20-х – НАЧАЛЕ 50-х ГОДОВ XIX в. <i>Ожиганов Дмитрий Игоревич</i>	194
ВНУТРІШНЯ ФОРМА СЛОВА У ГЕРМЕНЕВТИЧНОМУ АНАЛІЗІ РЕЛІГІЙНОГО ДИСКУРСУ <i>Остащук Іван Богданович</i>	199
ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК «ТЕОЛОГІЧНЕ МІСЦЕ» ДОСЛІДЖЕННЯ ЧУДЕС ІСУСА <i>Пальчик Андрій Олександрович</i>	203

КОНЦЕПЦІЯ РЕЛІГІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ СПІЛЬНОТИ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ <i>Панич Олена Іванівна</i>	207
ТРАНСФОРМАЦІЯ НАРАТИВУ СПАСІННЯ У ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОТЕСТАНТИЗМІ <i>Панченко Марина Григорівна</i>	211
НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ПРОДУКТ ЯК ЗАСІБ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ СЕРІАЛУ «ТЕОРІЯ ВЕЛИКОГО ВИБУХУ» <i>Парадзінська Дарія Олегівна</i>	215
ДО ПРОБЛЕМИ ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТЬ ЕКОНОМІКИ КУЛЬТУРИ <i>Пархоменко Ірина Ігорівна</i>	218
РОЛЬ СЕМЬИ В РАЗВИТИИ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ <i>Петрова Елена Константиновна</i>	223
СОЦИОКУЛЬТУРНАЯ РЕАБИЛИТАЦИЯ В УЧРЕЖДЕНИЯХ КУЛЬТУРЫ <i>Петровская Анна Юрьевна</i>	226
УТИСКИ ПРЕСИ ПОЛТАВЩИНИ 1905-1906 РР. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЗЕТИ «ГРОМАДСЬКА ДУМКА») <i>Подобна Євгенія Володимирівна</i>	233
ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ ДУХОВНОСТІ В ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНО- ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ <i>Поліщук Наталія Володимирівна</i>	237
РЕЛІГІЯ У ДУХОВНОМУ ВДОСКОНАЛЕННІ ЛЮДИНИ <i>Процик Леся Лукашівна</i>	242
РЕЛІГІЯ І ТЕХНОЛОГІЇ. МЕДІААРХЕОЛОГІЯ ТА СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО <i>Пруденко Яніна Дмитрівна</i>	246
СЕЛФІ ЯК АВТОПОРТРЕТ МІЛЕНІАЛІВ <i>Пятковська Юлія Вікторівна</i>	250
ТЕЛЕСЕРІАЛ ЯК ЯКІСНИЙ АВТОРСЬКИЙ ПРОДУКТ В КОНТЕКСТІ ПОПУЛЯРНОЇ КУЛЬТУРИ <i>Русаков Сергій Сергійович</i>	253
РОЛЕВОЕ ДВИЖЕНИЕ В КОНТЕКСТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ДОСУГА В МОЛОДЕЖНЫХ СУБКУЛЬТУРАХ <i>Савченко Екатерина Александровна</i>	255
ПРОБЛЕМА СТРЕСУ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ <i>Сапегін Роман Олександрович</i>	259

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ІНТЕРНЕТ-ПРОЕКТА «БУДЬ МУДРИМ» В МОЛОДІЖНОЇ СРЕДЕ	
<i>Смирнов Артём Андреевич</i>	261
ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЕ СОТЕРИОЛОГИИ ЕВАНГЕЛИЗМА В ПОСТМОДЕРНОМ БОГОСЛОВИИ	
<i>Соловий Роман Павлович</i>	266
МЕДІАТЕКСТ І КУЛЬТУРНА КАРТИНА СВІТУ ЛЮДИНИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДОБИ	
<i>Стецюра Катерина Олександрівна</i>	270
ЧАК ПАЛАНІК В ОЧАХ МАСОВОГО ЧИТАЧА	
<i>Ступак Яна Олександрівна</i>	272
РОЗВАЖАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОГО МУЗЕЮ	
<i>Супрунчук Олександра Павлівна</i>	275
PRZEobrażENIA ŚWIATA ARABSKIEGO W UTWORACH ARABSKICH WYKONAWCÓW MUZYKI RAP	
<i>Sygidus Kamil</i>	277
ПОНЯТТЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ ЗАРУБІЖНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЙ	
<i>Тищенко Іванна Анатоліївна</i>	286
ВИНИКНЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: НЕОБХІДНІСТЬ ЧИ УМОВНІСТЬ	
<i>Ткачук Наталія Миколаївна</i>	290
ЦІННІСНІ ОБРИСИ СВІТУ В КОНТЕКСТІ ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ МИСТЕЦТВА	
<i>Тоїчкіна Світлана Андріївна</i>	293
ДІАЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ (УКРАЇНОЗНАВЧИЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ)	
<i>Уліщенко Андрій Борисович</i>	297
ІНТЕРНЕТ ЯК ФОРМА КУЛЬТУРИ ХХІ СТОЛІТТЯ	
<i>Хоменко Глеб Володимирович</i>	304
КУЛЬТУРНІ ФОРМИ БУТТЯ ФІЛОСОФІЇ	
<i>Христокін Геннадій Володимирович</i>	307
СЛАБКІ СТОРОНИ ІМАНЕНТНОГО ПІДХОДУ ДО СПРАВИ ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ (КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)	
<i>Цибулько Володимир Олександрович</i>	311

СУЧАСНЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ НАВІЮВАННЯ ТА ПСЕВДОУКОРИНЕННЯ ЛЮДИНИ <i>Цимбал Тетяна Володимирівна</i>	315
ПОШУК АВТЕНТИЧНОСТІ ЛЮДИНИ ЯК БАЗОВИЙ КРИТЕРІЙ ДУХОВНОСТІ <i>Чворсюк Ольга Павлівна</i>	318
РЕЛІГІЙНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКА ЯК УМОВА ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ <i>Чворсюк Ольга Павлівна</i>	321
БОГОСЛОВСКАЯ ЭСТЕТИКА В СОВРЕМЕННОЙ ПРАВОСЛАВНОЙ ТЕОЛОГИИ <i>Черноморец Евгения Матеевна</i>	324
КИЇВСЬКА ІДЕЯ В СУЧАСНОМУ РЕЛІГІЙНО-КУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ <i>Черноморець Юрій Павлович</i>	328
ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ШЛЮБНИХ СТОСУНКІВ <i>Шампаніна Вікторія Борисівна</i>	333
ЗВ'ЯЗОК МІЖ ЦІННІСНИМИ ОРІЄНТАЦІЯМИ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ <i>Шаповалов Андрій Сергійович</i>	336
Л. ФОН РАНКЕ. УТВЕРДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ ІСТОРИЗМУ Й ОБ'ЄКТИВНОСТІ В ІСТОРИЧНІЙ НАУЦІ <i>Шарпінський Сергій Сергійович</i>	339
КУЛЬТУРНА МАРГІНАЛЬНІСТЬ ТА КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ, ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА, В КОНТЕКСТІ РОМАННОЇ ТВОРЧОСТІ <i>Шевченко Оксана Володимирівна</i>	344
ГІПЕРТЕКСТ ЯК РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СПЕЦИФІКИ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ <i>Шевчук Юлія Анатоліївна</i>	347
МИСТЕЦТВО ДОБИ «НОВИХ» МЕДІА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЖАНРОВОЇ ЕВОЛЮЦІЇ <i>Шелупахіна Катерина Миколаївна</i>	349
МЕТОДОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ ЛІБЕРАЛЬНОЇ ТЕОЛОГІЇ ГАВРІЙЛА КОСТЕЛЬНИКА <i>Шеремета Оксана Юліанівна</i>	353
АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНО-ГУМАНІСТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ <i>Шувалов Олександр В'ячеславович</i>	357